

INTERVJU MED ERIK KALLBERG, STRÖMBACKA (FORTS. FR. S 1005)

- Ja, jag tänkte vi skulle prata litet om Din barndom och uppväxttid här i Strömbacka, det berörde vi inte alls sist. Och skolgång och litet sånt där, vad Du kan minnas?

- Jaa, de ä klart att - när det gäller skolan så var'e ju bara vanlig sexårig folkskola jag gick i.

- Tidigare så gick dom ju bara varannan dag i skolan? Det var väl helt borta då?

- Ja just ja, dä var borta, utan jag gick varenda dag då i sex år. Å sen hade vi då en fortsättningsskola på i två omgångar med sex vecker i varje, för varje år, så att dä var liksom den påbyggnad som var.

- Och det var frivilligt?

- Nej, den var obligatorisk, fortsättningsskolan vill säja, dä var den.

- Konfirmationen var ju tidigare ett väldigt viktigt steg. Om vi säjer en pojke, han räknades ju nästan som en karl när han var konfirmerad, och så skulle han börja arbeta och hjälpa till att försörja familjen. Upplevde Du det på samma sätt?

- Dä hade jag nog ingen möjlighet å göra, för att ja ä inte konfirmerad, kanske utav två orsaker. Dels så hade jag inte råd å gå å läsa, för att på den tiden så fick man ju läsa så att säja på fritiden. Dä var nånting som skedde utanför skolgången, å i regel så skedde ju de där - i en vanlig sexårig folkskola så sluta vi ju i skolan, vi som inte så att säja behövde gå nå längre, vi sluta ju vid tolv å't halvt års ålder eller nånting sånt där.

Jag var tolv å ett halvt år när jag sluta skolan då, när jag hade gått sex klasser då. Sen fick jag ju jobba, å dä va väl en utav orsakerna som gjorde att jag aldrig blev konfirmerad, å sen var dä väl så att säga mitt tidiga ställningstagande till just de där att jag inte blev å.

- Så Du var redan då så bestämd?

- Jaa.

- I din uppfattning om sådana där saker.

- Ja - jag har en lite trerolig uppfattning om de där, eller inte trerolig ska jag väl säga. Men - min högsta önskan - vi satt just å resonera om dä nu en kväll å - att om jag skulle ha bleve nånting annat, fått precis vara dä jag skulle ha vilje, så har jag villa blive präst. Jaa, absolut.

- Jaså - men hur går det ihop med det här då?

- Ja, kanske dä är just därför som - när jag inte alls haft nån möjlighet till dä, för är dä nånting som man anser ouppnåeligt så börjar man nästan på hata dä på slutet. Är vi inte så funtade?

- Jo, det tror jag nog på sätt och vis, att du kan ha rätt. Men det var lustigt ändå tycker jag?

- Ja, men jag har inte villa blive kyrkoherde i Bjuråker, utan ...

- Någon annanstans då?

- Jaa, inte på så sätt heller kanske.

- Menar Du präst i statskyrkan, eller ... ?

- Ja, jag mener präst i statskyrkan. En utav mina största idoler, dä är lappmarksprästen, vill säga. Då kanske dä förklarar en del. Just dä. Så att - som sagt var -

om man fick en radikalare inställning till de där tack vare att man ansåg att man inte hade möjligheter å läsa på grund utav ekonomiska orsaker. För att, som jag sa förra gången, pappa dog när jag var nie år, å mamma då vill säga - jag hade ju en syster till, som då var tolv - för te å klara oss då så tog mamma anställning på brukslagårn här, där hon då hade femti kronor i månån. De ä klart, dä kanske var stora pengar på den tiden, ja vet inte ja, men hon skulle ju i alla fall försörja å klä två barn å sej själv på't. Å de egendomliga var, tyckte ja, mä de där, man kom i kontakt mä't på nåt vis genom dä att - ja vet, pappa var ju som jag tala om förut, mycke äldre än va mamma var. Å han var sjuklig sista åren han leva. Å då vet jag att dä utgick nånting som dom kalla för skolbidrag. Dä var femton kronor per år till hjälpt till skolböcker. För då fick vi ju köpa allting vad dä gäller åtgångsmaterial och sånt där, böcker å allting, i skolan. Men när mamma fick de där jobbe då, å fick femti kronor i månån å pappa var borta, vill säja, då drogs detta skolbidrag in, för då hade hon arbete. Så att - dä kanske va dä som påverka mycke att en fick den uppfattning en väl har. de bara blev skogsarbete, dä var ju - Vad fick Du börja arbeta med sedan? Du var ju väldigt ung då för att komma ut i förvärvslivet, och då fanns väl också den här stadgan om minderårigas arbete, eller hur? - Ja jag vet inte - d'ä klart, dä fanns såna jobb, särskilt sommartid, de ä givet att man arbeta, men inte så där året runt. Men sommartid så fanns dä väl såna jobb som slätterarbete, vill säja, hjälpreda, kanske gå å

bära vatten, bära te slåttkärarne eller bära ut hässjevirke å plocka sten, vet jag, på åkrarna gjorde vi. Å sen fanns dä ju en liten husbehovssåg här. Å på den tiden så hyvla dom ju en hel del virke där å te å stoppa in hyvlen, dä var ju heller inte så betungande jobb, utan dä var ju mera ett passjobb. Å dä kunde vi ju utföra. Å sen var'e väl - ja, dä var den vintern ja fyllde femton år, så börja jag i skogen - fjorton år var'e. Då börja jag i skogen å hugga timmer på egen hand. Då var jag väl kanske lite handikappad där genom att inte jag hade en far å följa mä, utan jag fick försöka re mej själv, så gott dä gick.

- Ensam började Du då alltså?

- Jaa, ja hade - ja va tillsammans mä ett par äldre farbröder förstås, men dom högg ju på sitt skifte då å jag fick ju ha min bit för mej själv. Men dä gick ju bra dä i alla fall.

- Låg Du ute i koja då också?

- Nej, inte första årena. Jag tror jag var arton år första åre jag låg borta i skogen i koja. Så då hade man ju vare mä nära år, så gick dä ju bra. Men - de sämsta som egentligen var då när de bara blev skogsarbete, dä var ju dessa lucker, så att säga, i jobbet, därför att framme vid jultiden så blev vi ju alltid arbetslösa, genom att de skulle vänta då på att vägarna skulle komma opp å dä kanske skulle frysa ordentligt å så där så att när de sluta då före jul, kanske fjorton dagar eller mer, så fick man alltid gå arbetslös i kanske fjorton dagar efter jul också. Å dä va ju nån - å lika på våren, när timmerhuggningen

var färdig, så gick dä ju inte å börja ta reda på topparna då på en gång i snön, utan - å på den tiden så rensa man ju skiftena på, vill säga fallvirke som hade blive kvar - å dä gick inte göra förrän de blev barmark riktigt. Å då blev dä alltid en tre vecker kanske så där som man blev arbetslös. Å då fanns dä ju ingen arbetslöshetskassa, utan dä va ju rena inkomstbortfall. Så att dä va ju krångligt på dä vise.

- Det här virket ni rensade upp då på våren och sommaren, vad gick det till?

- Dä gick i regel endera till kastved som vi sa, vanlig brännved, eller också till kolning. För då kolas dä ju en hel del oppe i skogen hänne.

- Så det la ni upp i res bara då?

- Jaa, eller också gjorde vi såna här kubikmeter, dä sågas i enmeterslängder å travas opp då i kubik.

- Det är väl väldigt mycket inom skogsarbetet som har förändrat sig under den här tiden som har gått, kan jag tänka mig?

- Ja, dä har ju helt å hållet vänt på sej dä, förstås.

- På vilka punkter ligger dom största förändringarna?

- Ja, dä ä väl på maskinsidan dä. De vill säga de ä en mekanisering som har skett, de är ju nånting som inte man alls skulle kunna ha vänta bara för tjuge år sen. Då fanns de ju nått ä jämt en traktor som gick på sidan en väg, inte i skogen åtminstone. Nu kör dom ju precis var som helst nånstans, så att de är nog nånting som ännu inte är slut förstås. Hä blir nog mycke, mycke mera. För va som man som mest - vill säga om man skulle tänka tillbaka - så va som är mest förunderligt i skogen, de är ju dä att

inte dä syns en enda häst.

- Det förstår jag måste vara underligt. Det används inte alls, alltså?

- Nä, dä gör den inte. Har man mä sej en häst numera så är de ju enbart möjligen i ett parkområde där inte dom vill ha marken sönderkörd eller kanske att dä står för tätt med träd kvar, eller på nå rester som inte alls - som har nästan blive bortglömt. Å den har nog ingen möjlighet å komma tillbaka heller, förstås. Nej - de ä många som ha trodd dä, att hästen ska komma tillbaka, att dä skulle bli för dyrt mä maskiner, men om man sitter å tit- ter på bilder direkt sen från månen, så förstår man ju att dä finns såna hjärner, så inte behöver dom en häst för te ta fram lite virke heller.

- Jag tror inte det. Fast det är synd på sätt och vis, för det är trevligt med hästarna.

- Dä är'e ju, de ä klart att dä var ju nånting visst när man hörde hästklockerna så där.

- När ni högg då tidigare, var det speciella huggare för- står jag, och speciella körare, eller hur?

- Jaa, dä var dä.

- Bodde ni tillsammans i kojorna?

- Dä va olika förstås, för att mycke hände dä ju dä till exempel att - om dä fanns en by - när jag börja på Bränn- åsen, så fanns dä ju två stycken arrendatorer där. Dä fanns ingen huggare. Å då var dä helt naturligt att då flytta dom dit huggare för te å täcka behovet åt dessa körare, för att då så att säga så var'e fäll inte så mycke - dä verkar åtminstone inte när man tänker tillbaka

på't att dä var skogens behov på te bli huggen eller gallrad som var avgörande te hundra procent dä dom tog ut, utan dä var också avgörande lite grann var arrendatorn bodde nånstans som skulle ha körningen. Så att dom så att säja nöp en bit bara för att dom hade en - dä va på sätt å vis en social åtgärd å. På samma gång som han då fyllde ett behov utav virke.

- Dom här kojorna som ni bodde i är lag speciellt intresserad av. Hur var dom uppförda, och vilken standard var det på dom i vanliga fall?

- Ja, dä måste jag säja att dom kojor jag bodde i, så hände dä inte mer än en enda gång där man så att säja höll på att tappa sugen. Annars var dä relativt bra kojor. Men den gången - dä var förresten så sent som 1942 - ja minns de särskilt väl, för ja skulle in å göra rekryten å vi var - min kompis å jag, vi var sugen på å tjäna pengar innan vi skulle in. Vi visste vi hade arton månader framför oss. Å därför så blev de ju slut på timmerhuggningen där vi höll på mä. Å då blev vi skickad opp till skogs i en koja där. Å dä va en stor tolvmanskoja som man sa, mä eldstad mitt på golvet å - den var nog inte - dä va inte på så sätt att dä hade förarbetat nånting på den kojan, att dom hade vare dit å titta nånting, utan vi var dom första som kom på väg där vintertid. Så att dä va utan spjäll i den där så att dä var lite kymigt då. Ingen som helst anvisning, att där kan ni ta vatten, utan de fick vi reda oss själv. Å de där har nog gått bra, men dä va trettissex grader kallt på natten så dä blev lite dåligt mä sömn. Men dä var nog enda gången jag så

att säga åkte dit på nån lägre standard utav kojor. Eljest var de relativt, för den tiden, goda kojor. Då betydde att då va ändå avsaknad av nånting. Som tvättrum, då fanns ingenting å lika då att man kunde hamna i en koja mä öppen spis var heller ingen sensation, men då hade man ju pryklar därefter, så att då gick nog relativt bra.

- Fanns det spis i dom annars menar Du?

- Ja å ja, då va nog så att då va ju många utav dom som då fanns spis i. Å de ä givet, att åkte dom längre ut på skogen så blev då nog sämre, men vi säger som här ikring, de flesta åtminstone som jag minns, så var då väl endera i Norrgima, å där hade dom ett gammalt tegelbruk eller rättare sagt mangårdsbyggnad till ett tegelbruk som användes som skogskojor, å den va alla tiders mä elektriskt lyse i. Å likaså i Hedvigsfors - då va väl större brist på huggare än vad då va här - å dit många utav Strömbackapojkarna var å högg. Då hörde ju till samma företag. Där var då en barack som också var relativt god. Så att då där jordkojorna där, då va nog enbart kolare som använde, åtminstone på min tid. Men då såg man ju, vill säga hur dom på gammalt vis gjorde sina jordkojor där dom då klöv ven å reste'n först å sen stybba över.

- Hur fördrev ni kvällarna i dom där kojorna? Blev det inte långsamt många gånger?

- Då var då ju naturligtvis. Kom man i en koja me elektriskt lyse, då gick då ju relativt bra, då läste man å mycke. Men var då fotogenlampa så villa den gärna vara upptagen utav kortspelare, så att då halka man ju mä där. Då var nog så.

- Hur blev det med kamratskapet när ni bodde så där?

- Då var bra, i regel. Jag vet aldrig, jag kan inte minnas tillbaka att då var nå stridigheter. Då skedde föll egentligen - jag vet inte va då var, som gjorde't - men då va en gång då var lite grann spänt eller va jag ska säga. Jag låg borti där på Brännåsen förresten å högg då tillsammans med - jag hade två kompisar mä mej från Strömbacka här. Å där bodde de då nästan kan man säga en bofast farbror, som var bra mycke äldre än va vi var. Men - ja vet inte va då var - vi börja där på hösten - ja vet inte va då var mä'n, vill säga för någonting, för att han - jag såg aldrig att han tvätta sej, han raka sej nästan aldrig. Han laga aldrig nån mat, utan han levde på mest limpa å korv. Han var så där oerhört deprimerad på nåt vis, eller nere. Sen när då blev jul, så skulle dom andra bägge hugga på ett annat ställe å jag skulle vara kvar där. Å då sa jag åt skogvaktarn, att blir han lika efter jul som han har vare före, då flyttar jag härifrån, för jag bor inte här helt enkelt. För då klara jag inte av de där. Ja vet inte va då var, om då va nån utav mina bägge kompisar som han inte alls tålde på nåt vis, men efter jul så var han som en omvänd hand, jag har aldrig haft bättre kojkompis än han. Jag behövde aldrig göra kojved, då gjorde han på helgerna när jag var hem, för han låg ju kvar där hela tiden. Å han laga mat, han lärde mej laga mat utav allt möjliga sorter förstås, till å med gjorde sockerkaka i öppen spis, å då har inte många vare mä på då förstås.

- Jaså, det var ju lustigt.

- Ja - å han höll sej ren å snygg å han högg i skogen varenda dag.

- Så han blev alldeles förvandlad?

- Han blev precis som när man tänder lyse, han vart alldeles ljus. Jag vet inte va som gjorde't, jag kom aldrig underfund mä dä.

- Hur gick det med mathållningen annars? Ni var borta en vecka i stöten, eller hur?

- Ja, dä var vi. Jo, dä gick nog förstås, fast dä blev ju i mitt fall mor som fick jobba på lörda-sönda å göra i ordning. För då gjordes dä ju i ordning så dä gick bara å värma upp, så att dä var ju inte så ofta man så att säja redde nånting själv i skogen. De skulle vara nå speciellt dä, dä enda man liksom ägna sej åt, dä va en kolbulle nån dag.

- Jaså, det har Du också ätit?

- Ja, o ja. Dä gick ju bra så länge man fick använda vetemjöl å göra på, men under krigsårena när de där knäppte till, de vill säja när de blev frågan om kornmjöl, då blev dom mera lik en diskus förstås. Då vart dom lite hård. Men dä gick ju bra.

- Vilka arbetstider hade ni i skogsarbetet?

- Ja, dä va väl till å börja i ljusningen vill säja vintertid å sluta i mörkningen å dä betydde ju att dä va full dag. Men på sommartid när ja gick så - då hade åtminstone jag - bruka gärna vilja åka lite tidigt för å kunna komma hem lite förr på eftermiddan genom att de var ju dock den lite svalare än på morron. Annars så var'e väl för de flesta dä att man har börja nån gång mellan sex å

sju å i regel har dom väl bara blåst ifrån skogen vi tre-
drage där, dä har nog vare på dä viset.

- Det har väl varit litet fritt på det där viset?

- Nej, dä har ju aldrig vare tal om nå påpassande för en
som har gått på huggningssidan vill säga förr ä. Dä har
ju komme just nu på senare tid dä. Dä hänger ju samman
mä transporten, att dom transporterer till arbetsgivarn
ut i bussar å. Men förut när dom så att säga skötte sej
själv å dom inte kanske räkna så mycke på sociala avgif-
ter å så, så hade dä kanske inte så stor betydelse om en
gubbe var i skogen eller inte, utan huvesaken var att han
hyvla till lite då å då. Jag hörde aldrig att dä klankas
nånting, ja vet aldrig att dä var nåra föreskrifter om att
ja skulle begära ledigt å så där på nå vis när ja börja
skolan å skulle vara hemma, utan då trava man hem å
gjorde sitt. Numer om man ska följa reglerna, så ska man
- även en huggare - begära ledigt, om man ska vara hemma
å göra nånting extra. Å dä hänger ju också ihop mä
transporter å att allting går hastigare över nu. Men då
va vi sällan mer än två eller tre på ett skifte som högg.

- Det var ett ganska fritt arbete på det viset?

- På dä vise var dä ju nånting enastående fritt, å de är
ju dä som har gjort, förstår jag väl, att dom har kvar den
äldre stammen idag, för att dom hänger liksom kvar i de
där ändå, en del.

- Varför valde Du skogen när Du började?

- Ja dä va väl som han sa den där, härtill är jag nödd å
tvungen, skulle jag tro. Ja valde väl - skogen var väl på
den tiden på sätt å vis räknar man mä nu, så var skogen på

sätt å vis en avstjälpringsplats eller om man ska säga en reservficka dit dom stoppa alla som dom inte hade användning för. För så fort att dom hade användning för en kille vill säga var'e inte fråga om att skogen fick neka, nej, ni får inte ta'n, utan då tog han framme på bruket de där jobb som var. Jag vet, sen jag lärde mej smi å så där, så vet jag att jag fråga å neka te gå ifrån skogen. Men dom tala ju om för mej att dä ä bara te gå te smedjan för de ä vi som leder å fördelar arbete.

- Det var inget mer med det?

- Nej. Å sen dä att inte jag kom ut på nåt annat jobb - här fanns de ju enbart på den tiden - ja man kan säja att dä fanns inte två alternativmöjligheter utan dä va ett å ett halvt - å dä va dä att man lärde sej å jobba me järn lite grann så hade manden möjligheten att få pusen ifrån skogen under tiden den gick, för den gick ju bara sporadiskt, nån gång iblann. Å sen gå å jobba i skogen på hösten. Å att ja inte kom ut på nåt annat jobb, dä va ju helt enkelt dä att min mor, hon va ensam å jag dä va ensam, vill säga, för mina systrar hade ju försvunne då härifrån. Å har man då lite ansvarskänsla för dom som har fött fram en så då blir dä så att man blir kvar för att hon blev ju sjuk så hon redde sej själv vill säga. Ja, själv å själv, men i varje fall inte så där hundra. Så att på så vis blev man väl kvar här. I dag ångrar ja mej inte.

- På vilket vis avlönades ni i skogen?

- Dä va ackord. Dä uppsattes alla saker som - dä kunde ju bli timpeningsjobb å förstås - så att dä va ju endera ackord, eller på den tiden var de ju dagpenning för de

dä bara vill säga. Vi har ju fått en viss sorts befatt-

mesta när man gick på skrotjobb så att säga, om man gick å laga basvägar eller nånting så var dä ju dagpenningar. Därför dä var ju aldrig fråga om timpenningar i skogen, utan dä var ju dagard å. Timpenningar har ju komme fram på senare tid. Men sen som sagt var så sluta jag - eller dä sluta ju sej själv, jag kom mer å mera på apteringsjobb å stämplingar å såna här saker å sen så skulle dom ju utbilda skogsförmän då, Iggesund, utav eget folk, å dom testa ju en hel hög, jag vet inte hur många omgångar dä var som testades, men ja tippar att dä var uppemot nåt hundratal stycken, som fick gå igenom nå test då. Där-utav så blev dä tolv stycken uttagne i första omgången, som skulle få denna utbildning å ja hade tur som hamna mä dom där tolv. Så att då fick vi ju oss lite till livs mera än va åtminstone jag va van i de där... Ja, den här han var förvaltare här förut, jägmästar Dalberg, å dom hade ju en egen kraft som lärare. Vi höllt till här på semesterhemme.

- Jaha - fick gå igenom en kurs då?

- Ja, vi hade - få se, de va tre månader nånting som vi hade inomhus å sedan så hade vi - men då var dä uppdelat så att dä va praktiskeden emellan. Å sedan så skulle vi då också klara utav en kurs i rättskrivning å en kurs i matte. Per korrespondens då på mellantiden. Å så hade vi ju lön under tiden, så att dä var ju mycke förmånligt vill säga. Så att dä gick ju bra.

- Vad består Ditt arbete i dag i för någonting?

- Ja dä ä - kan säga att jag är hantlangare åt skogvakarn då bara vill säga. Vi har ju fått en viss sorts befatt-

ningssskrivning för oss som har de här jobbena, å vi sköter ju - så att vi ska egentligen sköta till kallplaneringen på skogen, planera hur stort dä ä var vi ska hugga, men sen ska ju huggarskiften göras, traktorvägar ska utmärkas å sen ska ju även tillredningen av virket - man får ju gå å syna dom pojkar som man har hugge mä förut, men dä går ju relativt bra. Å sen är'e väl meningen att när - om inte skogvaktarn finns så ska man ju vara i hans ställe förstås. Å dä va ju på dä grunderna vi utbildas, förstås. Så dä ä nånting som jag är väldigt tacksam för, att man fick den där chansen. Å dä att jag klara mej, vill säga kom mä i den där testen, dä tror jag nog ä mest läsvanan förstås. För att jag hade läst lite grann förut. Ja tror att dä gör oerhört mycke i en test de där, om man ä van å slå lite grann så att säga.

- Men Du har varit smed också?

- Dä har jag vare ja.

- Hur kom det sig att Du kom in på smide?

- Ja, dä va väl så att man trodde väl inte att dä va så dödsdömt när jag var tretton fjorton år, som de i verkligheten var, så att - ja vet inte hur gammal ja kunde vara första gången jag börja å arbeta där. Ja satt å reglera lufthamrarne då. Ja dä va väl i fjorton-femton-årsåldern dä å förstås, en period då. Å sen så mates man på, man var ju så att säga smepojk. Å Hahne han hade en stor - vill säga, jag vet inte hur jag ska uttrycka mej - men han hade större förtroende för te å lära upp en som va smepojke än te å plocka in nån som inte har haft nån beröring me smedja. Ja vet inte varför, dä ä klart att

var å en ska väl lära sej ett yrke även om inte ens far har haft dä förstås. Men han villa nog ha dä på dä vise att han - skulle han välja mellan två stycken förstås ... då valde han smepojken, även om han kanske i själva verket va sämre skickad te å klara jobbet. Å dä ä klart att - han mena väl på att - han ville ju - han har ju vare svår så att han har villa att dä skulle ha rört sej ikring han. Han har vare så där explosivt energisk vill säga. Jag tror att ett utav hans största faser, dä har nog vare att ha lite te göra egentligen. Dä ä bra, han villa ha lite jobb alltihop å han har så att säga villa att dä inte skulle ha blive nån brist i den där påfyllningen på kun- nigt folk. Å dä ä fäll så - försökte han få oss bruks- pojkar te å lära oss även om vi inte hade nån chans å komma in på jobbena, man han ville ha oss mä för te ha en ständig reserv, va. Därigenom kom ju jag in på de där. Å ja trvides mä dä å.

- Hur gick det till att lära sig till smed då?

- Dä va helt enkelt te å vara mä en som åtminstone va av- sedd vara skicklig.

- Fick han betalt för att han hade Dej som lärpojke då?

- Dä gjorde han, för jag har själv lärt opp smeder. Så jag vet att jag har fått betalt för'et.

- Var det vallon- eller lancashire Du lärdes?

- Ja prova lite på vallon, men dä kan ja inte säja att - nån vallonsmed kan jag inte säja att jag var. De ä klart att jag kunna peta ihop en vallonsmälta då åtminstone, nu kanske de är sämre, men lancashire dä kan ja nog, tror ja nästan ja skulle kunna göra än i dag å.

- Hur kommer det sig? Var det lättare med lancashire eller?

- Nej, dä va väl bara dä att vallon va på utdö, dä va på utdö dä först. Dä fanns ju ingen avsättning på vallonjärn, dä va nog för dyrt förstås. Så dä va väl dä som gjorde att ja blev i lancashirehärd å.

- Du sa att smedjan gick bara sporadiskt. Var det så med lancashiresmedjan också?

- Dä var dä, åtminstone på min tid, vill säga. Sommartid så var dä nog mycke sällan den gick då, för att då var ju

- då hade ju ännu inte flottningen avslutas här, utan dä pågick flottning sommartid å då hörde jag dom gamla tala om när dom tog opp timre här å körde på järnväg ner. Å då

- dä tog ju opp en hel massa folk, förstås.

- Så Du har arbetat både i skogen och som smed då?

- Jaa, dä har jag gjort.

- Var det ända in till -53 det?

- Jaa, då sluta ju smedja här. Å sen högg jag då till 55 - 56 kanske dä var ja högg sista åre. Å sen börja jag då på såna här jobb jag har idag. Jag börja ju egentligen mä tunningsarbete å sen så kom ja mer å mer över på de där jobbena.

- Vilket lönar sej bäst då, att arbeta i skogen eller att vara smed?

- Ja, dä ä svårt å säga dä. Klart att vi - sista tiden vi smälta lancashire så tjäna vi bra, dä gjorde vi. Men hur dä skulle stå idag, dä vill ja inte säja.

- Nej, det går nog inte att säga någonting om. Den tid smedjan gick då med lancashire, gick den dygnet runt, eller var det bara dagtid det?

- Då var mest dagsmide å då bruka vi runda sist på vecka då vill säja, så att då gjorde vi dom där dubbelskiftena. För att få lite längre helg ja.

- Då turades ni om då, så att ni gjorde fyra smältor var per dag eller så där?

- Ja, just ja. Då bruka vi. Men sen så börja vi - eller då framtvingas väl på grund utav att - jag ska inte säja kvalitén på smederna, men i alla fall - då kom rätt mycke nya smeder, nylärda. Så att då börjas då me då att vi bytte mä varandra precis på klockslaget, å vi var i lag, hela härden var i lag om järnet. När vi gjorde fyra smälter var, eller gjorde åtta smälter på skifte eller när de var råskener å vi gjorde sex när då var så att säga lancashire, genom att då gick lite saktare, då var ju två å två i lag om härden. Men sen så - då var ju nästan kan man säja en kamratlig gest då, mot dom, för att då va ju ingen som tvinga oss till då där samgående hela härdar, men dels för te å få byta precis på tiden å dels för att dom nyare skulle ha chans å kunna hänga mä, inte känna sej handikappad på nåt sätt, så blev då så. Å då va nog då rätta egentligen.

- Jag hänger inte med riktigt, när Du säger att det tog längre tid att göra lancashirer än råskenor? Då vet jag inte skillnaden.

- Då var väl så att när vi gjorde såna där råskener, då skulle dom va om vi säger färskare sättning. Vi hade mera vitt järn mä i påsättningen.

- Så det gick fortare att göra själva smältningen?

- Jaa ... när vi gjorde lancashire då var då i regel en

grovare sättning å den där koken den koka i ugn, men råskener dä gick ihop på en gång, dä va smält så att säga. Å hade man bara begrepp där å sluta bryta inunder i tid så smälte dä ju lätt ner. Dels gjorde dä ju inte så hemskt mycke om man hade en blank fläck, som vi säger, i botten på de där råskene, för dä hölls ju sällan. Däremot så fick man ju vara ytterligt noga mä att dä va slagg ikring hela smälta på lancashire, för var dä en blank fläck där då högg dom ju bort dä å då förlora man ju pengar. Så den skillnaden var dä.

- Hade ni hopslagare då när ni gjorde lancashire?

- Då hade vi hopslagare, som sagt var. Så då - var väl dä enda smeden skulle vara mä ve hammarn sen han hade tage ut den smältan man hade gjort, så skulle han vara mä å fika smälta vill säga. Hjälpa hopslagarn å vicka påna.

- När ni då gjorde fyra smältor på skiftet, så blev det ju faktiskt inte åtta timmar, det kan det inte ha blivit riktigt för er heller?

- Näej, dä blev - jo, vi gjorde fyra smälter var se, åtta smälter.

- Tillsammans ja. Men Du gjorde bara fyra då?

- Jaa. Du menar att dä blev inte åtta timmars effektivt jobb?

- Nej, det kan det ju inte ha blivit.

- Nej. Å ja tror inte så många skulle ha stått ut mä åtta timmars effektivt heller, dä va så pressande. Nu va ju dä ett sånt jobb absolut, att ju lugnare man tog dä, ju bättre gick dä. Som sagt var. En nervös eller va jag ska säga - hösig som vi säger - människa, en sån där en

som bara skynder på, hade nog liten chans å bli en bra smed i varje fall.

- Men när Du har gjort smältan då och hjälpt till att slå ihop den, hur lång tid fick du kvar över du tills Du skulle sätta i gång igen?

- Ja, cirka förtifem minuter då förstås.

- Och då hann Du dricka kaffe då och ta en cigarett och ta igen Dej?

- Jaadå. Va då bra väder så hann man hem å fram å tebaka. Men då va ett fritt å bra jobb i alla fall. För då ä ju i regel ingen som kunde komma å säga att nu ska du göra så å så, utan då fick man väl nästan ingripa om då va nån som kom å fråga efter en vill säga, som hade hållt på lite längre, att hur ska jag göra nu då att han kunde kommendera, men annars inte. Då var nästan heligt vill säga te å låta bli å gå fram å tillrättavisa en som man inte liksom hade nå mä å göra. Då gjorde man helt enkelt inte.

- Nej, man var nog sin egen mästare.

- Jaa, då va man nog.

- Jag undrar om det inte är det mycket som har bidragit till att smederna förr i tiden, det ansågs gärna att dom ansåg att dom kunde mycket och var litet sturska.

- De ä nog mycke möjligt. Å jag tror inte att dom i själva verket har vare så där sturk som ryktena säjer i många fall, utan då ä just bara omkring de där momente var som sturskheten har komme, att här gör jag som jag anser ska vara.

- Ingen kan göra det åt mej heller?

- Näärå, ingen kan göra då åt mej. Så att de ä nog - men sen de där har släppt, då tror jag dom har vare precis lika.

- Ja, dom har varit, men folk har - jag vet inte, det har bildats någon historia kring dom där smederna, det måste Du ha hört?

- Javisst har'e då.

- Men det kanske är folks uppfattning om dom också?

- Ja, jag tror i mångafall så har då vare liksom - då ä givet att dom där gamla smederna, då ä klart att dom hade ett hårt liv. Dom hade så att säga ingen som helst fri dom tid. Dom hade som vi sa förut sina koföder, som upp- tog hela deras fritid, sommartid. Ä skulle dom sen idka nå fiske ä nån jakt förstås, då blev dom ju slut. Dom måste ju bli lite grinig förstås. Ä så ändock kanske inte - bara nätt ä jämt klara sej. Så då blev då väl lite in- verkan på deras lynne ä förstås.

- Vi talade förra gången jag var här om att det skulle va- ra roligt att konservera dom hrä gamla gubbarna. Jag tycker det skulle vara skojigt om Du ville berätta om några så- dana här gamla original som Du kommer ihåg från Din barn- dom.

- Jaa - jag vet inte.

- Du berättade om två som hade grammofon till exempel.

Vilka var det, det kan Du väl tala om?

- De var de där Kottra ä Hammar-Vilhelm vill säga, då var ju dom som bodde mitt emot varann. Ä dom hade väl brukets första grammofon. Ä den ena så att säga, han höll på de gamla, de skulle enbart vara musik på en skiva vill säja.

Å den mitt emot han han var ju mera schlagerbetonad. Då kom ju dom där Sven-Olof Sandberg å de där schlagerkungarna på den tiden kom ju upp då. Å då försökte dom ju överrösta varann. Den där Söderström eller Kottran som vi i dagligt tal kalla'n för, han hade inge som helst begrepp om pengar, utan där satt brukspojkarna å bjö han tie å femtontusen kronor för grammofon. Då neka han absolut å ta emot, för han var värd mycke mycke mera. Å dä ä givet att dom har haft ett visst - dä har lega nånting visst över dom här gamla bruksgubbarne. Även sen dom har liksom komme upp i ålder. Vi hade en som vi kalla för rättar-Alfred som ja tycker var typisk. Han var så där lite sur å lite tvär när man mötte'n, men kom man en in på live så var dä en väldigt snäll å trevlig gubbe. Å hade en viss humor, han hade en viss glimt. Å han sa inte ifrån ett glas den där, om han såg sej råd å bli bjuden på förstås så. Han var mjölkbärare här åt jägmästarn som bodde här å julmorrn då så säjer jägmästarn att - han hade komme dit i venlig tid på julaftasmorrn, å då skulle han ju gå efter mjölk åt han då, å då tänkte han att nu ska väl i alla fall Berg få en julsup, så han fråga att vi ska väl ha en julsup, Berg, sa han, ska vi ta'n nu eller ska vi spara tills ni har vare efter mjölken? Ja, sa Berg, vi tar en nu å så tar vi en när ja kommer tillbaka. Så respekten hade försvunne, han hade nog fått ett par drag-naglar innan han gick misstänker jag. Då gjorde ju att då hade respekten försvunne för jägmästarn. Så att - dä ä nog så dä. *man har varit vällnättling. För många säjer*
- Den där gamla Svingen går det ju ofantligt mycket historier om. Har Du träffat honom någon gång?

- Nej, dä har jag inte gjort, som jag minns, så han kommer jag inte ihåg. Men däremot Forsman kommer jag väl ihåg. Fast jag var väl helt liten när han dog. Dä va ju också en sån där gubbe mä en annan dialekt. De va dä som var liksom dä egendomliga mä dom där gubbarna, dom hade ju var komme utifrån, dom var egentligen inte infödda Strömbackabor så många utav dom, utan dom hade komme utifrån nånstans, å mycke då från Upplandsbrukena skulle jag tro. Från Forsmark å Gimo å Österby å de där trakterna.

- Dom pratade inte som ni var vana vid? barna, dom så att

- Dom hade en annan dialekt. Å dä ä väl nån sorts blandning som finns kvar därefter för du har väl hört i alla fall att vi har ett säreget tungomål här. Ja skulle tro att dä skiljer sej både - på Moviken å oss skiljer de till exempel.

- Ja, det gör det. Det börjar jag höra nu.

- Jag skulle tro att de är den där blandningen som nog har vare här. Dä har funnes så att säga dom som har komme hit utifrån. Vi hade ju dom här - Fastén var nog inte Strömbackabo - pappa åt svärfar vill säga, Valdemar, han var heller inte Strömbackabo. Så att dä har nog vare en viss omsättning här.

- Var det många gamla valloner?

- Ja, huruvida dom var vallonättlingar eller inte, dä vågar jag inte säja, men dä ä givet att många trodde sej vara dä.

- Ja, det verkar på mej som om det har varit något märkvärdigt om man har varit vallonättling. För många säjer ju det och håller det för att vara väldigt bra.

- Ja, jag vet inte. Vi hade - åtminstone våran generation- vi hade en lärarinna här som nog försökte skjuta fram dä där, att dä var nånting väldigt fint. Hon var så där att hon var mottaglig för allt utom Strömbacka så att säga å Strömbacka så räkna hon för nånting som att dä var till för hennes skull, å inte att hon var till för våran skull så att säga. Å hon villa liksom framhålla minns ja mycke i skolan att valloner se, dä var - dels är dä ett lättsagt ord, va, å låter ändå pampigt på nåt vis. Å de där gjorde nog att en hel del utav barna, dom så att säga tänkte, att vallon, de ä nånting jäkligt fint dä. Å sen så har många gått å trott så, helt enkelt, trott att dä ä en visshet att jag ä vallonare. *om jag räknar*

- Men det fanns en som hette Hübinette har jag hört talas om? *eller hette en del sjukdomer, va? Som te å hugge bort*

- Ja den finns här, å den - den släkten finns dä kvar utav än i dag. Dä ä en tant här som - ja, hon bor på pensionärshemme förresten, är gift mä en gammal jordbrukare å hon ä ju utav den släkten. Å sen Fastén, dom tycks ju åtminstone va dä gäller utseendet tycktes dom ut å vara - dom var såna där mörka, brunögda monnisker som dom sa vallonare skulle vara. Å dä påstås ju, eller har påståtts åt mej att eventuellt Fröding skulle vara vallonättling. Ja vet inte ja. Men den där gamla Fastén, han var då så in i helsike lik Fröding förstås, tycker jag - fast kanske dä inte har nåt berättigande, jag vet inte jag. Men nog var dä väl en viss ådra, tänker jag. Men ja tror som sagt var att de är många som har trott sej fram till nån sorts visshet, för att dä ä nog så mycke utblandat dä som dä kan

bli. Då är nog mera på dom där större brukena som var.
Ja menar, dom här brukena dom kom väl egentligen till efter valloninvandringen, så att dä ... har väl nämnts.

- Men ni har ju haft vallonsmide här och då kom väl smederna ifrån Upplandsbruken dit dom ursprungligen hade invandrat.

- När jag har suttit och pratat med dom som är mycket, mycket äldre än Du både här och i Moviken, så har det kommit fram att förr i tiden så var ju människorna otroligt vidskepliga ofta. När Du växte upp nu på senare tid, fanns det kvar sådana här olika föreställningar då också?

- Då gjorde dä nog. Till exempel nånting som jag räknar för vidskeplighet så är dä - ja de där te att genom vissa ritualer bota en del sjukdomar, va? Som te å hugga bort knarrn som dom säger. De påstogs dä att min mormor kunde, å jag såg på na, hon gjorde dä. Huruvida den människan blev bra utav dä att hon strök kniven å va hon nu gjorde, om hon sa nånting, dä syntes inte på na i varje fall. Å dä minns jag, att han fick inte tacka henne som hade utfört jobbe så att säga, utan hon, som gjorde jobbe, skulle tacka patienten. Då kommer jag ihåg, men huruvida dä blev bra ändå eller om dä blev utav den där anledningen att hon gjorde de där, för hon använde en vanlig täljkniv, dä kommer jag ihåg. Nu tror jag ju inte att de där förekommer nånting, utan nu åker man väl till doktorn å får konstaterat att dä där är en seninflammation vill säga, en senöveransträngning.

- Det har ju funnits en hel del här i trakten, gamla

kloka gubbar och gummor som dom har gått till med sina bekymmer. Fanns det kvar några sådana på senare tid?

- Ja minns talas om Homo-gubben, den har väl nämnts. Å den här Kärstes-Ante var väl också en, fast han kalla sej för homopat, men han hade fäll sina riter mä burkarn han å när han sålde dom efter va ja kan förstå.

- Honom har jag nog inte hört talas om.

- Joodå, dä va egentligen en mycke fin människa. Artig å försynt var han å han åkte cykel då när han besökte folk, å han va ju sån där va vi i vanligt tal kallar för kuckelgubbe, kvacksalvare, mä sina - va dä nu var - om dä var sockerpiller eller om dä va nånting annat, vet man väl inte. Men han - kanske de hade liksom släppt just de där te å läsa bort saker å ting, men att han hade vissa - visst grejs för sej mä dessa burkar, dä var'e, fast han va fäll upphöjd i rang å värdighet utav homopat förstås. Men nån annan minns jag väl inte utav, sån där som man säger klok gubbe.

- Dom hade visst tidigare en hel del besvär med sina kor som dom hade allihopa, att dom inte ville gå hem på kvälarna ibland, och ibland så sinade dom på mjölk fast dom inte borde gjort det och då berodde det där på att någon var kanske avundsjukt inställd till personen i fråga. Har Du upplevt någonting sådant?

- Nää, dä har jag väl inte, annat än att ja har hört hur mycke gammalt folk tror på sånt där, å att dä nog - fast jag inte nu minns att dom har berättat nånting som har hänt på så sätt. Dä kommer nog ihåg, men inte just att våran generation eller den strax före oss trodde på nånting

sånt där, då tror jag inte, utan då var väl - så att säga har blivde lite mera upplyst på de där område i alla fall.

- Nere i Moviken så berättar dom ofta en historia om ett ställe som heter Pipsteget, där det spökade och var en massa konstigheter. Det skulle vara roligt att höra om det finns här runt Strömbacka någon historia som är knuten till en speciell plats?

- Näe, då tror jag inte, va jag kan komma ihåg. Jag tror inte då finns nånting sånt. Jag tror då finns nåna förklaringar på allting här i livet. Jag tror att de där är nog mycke rädslan hos människor, fantasin.

- Ja, visst är det det. Men jag tycker det speglar väldigt fint det sätt som dom levde på. För tänk, vad rädda dom var då när dom skulle gå mörka kvällar och trodde att det fanns en massa otäcka saker.

- Ja just. Vi hade en gammal farbror här som hade en - ja va mycke i kontakt mä den där, han va ungdomsledare rätt så länge, fast han va gammal. Atminstone tyckte vi att han va gammal då, jag vet inte hur gammal han kunde vara när han dog, han var fäll kanske, ja, kan väl vara nånting på nitti år om han har leva, eller så där. Men i alla fall, han hade en absolut tro på de där å han va aldrig sme, men han gick nattvakt mycke. Å han satte stor ära i te ha just den där sysslan, å han va känd då vill säga för att inte kunna skrämmas på nåt vis. Å han berättade nog mycke såna där konstiga saker, nu minns inte jag detaljerna, utan jag minns en gång, då han hade mött en stor katta, en jättestor katta nere i verke. Då vill säga då va inte nån sån där som var dubbelt så stor som

en vanlig huskatt, utan dä var nog en tiger, i den storleken dä minsta. Å han skröt alltjämt att han gick mä browningen i bakfickan, å han rök upp revolvern å skulle just till å knäppa av då dä allt va försvunnet, dä va ingenting kvar. Såna där historier berättar han mycke å dom trodde han faktiskt på själv, tror ja. Ja han berättar dom i alla fall så levande för sej själv. Å jag känner nog än i dag en som tror att dä finns va dom kaller för vittner. Jaa, de ä nog en utav dom där äldre farbröderna i pensionärshemma som har en skarp tro på dä.

- Jodå, bland dom där äldre tror jag nog inte det är så ovanligt. Man hör att dom kanske tror ändå, fast dom förnekar det många gånger. Det sitter väl så djupt rotat i dom.

- Jodå, han tror absolut på dä där, för att - ja hade en kompis som lura han bra nog. Dä va väl så att - dä gick till på så vis att han hade - han högg i skogen här bort efter vägen, å då hade han vare hemma nåt tag så att bilden vill säga på dä hela hade väl så att säga försvunnet för'n. Så han fick inte tag på sin yxa å sina två verktyg. Å min kompis - ja dä ä förresten en jaktkamrat till mej - han hade sett dä där när han gick å jaga. Å han va - å då på den tiden så jobba han som lastbilchaufför hos de där åkeri som fanns där. Å den där farbrorn han brukar mycke vara där. Å så var dä på så vis att dä va en utav tanterna där som hade tappa bort sin ring. Neej - dä gick till på så vis att en där gubben, som hade åkeri, han va lite så där full i fan, så han sa dä att Herman, han kan såna där konster, be han ta igen de där.

Å dä gjorde ju att den där farbrorn, han följde mä Herman ut, å Herman han va mä på spelet så att säga, så att han säger dä att - när han kommer opp i skogen här så smyger han opp ur fickan två tjufemöringar å slänger ner på backen. Å så säger han att har du haft pengar mä dej? sa han. Nej, sa farbrorn, dä har jag inte haft. Ja, men jag känner sa han att dä drar på pengar här. Å jag känner yxa din å, sa han, hon ska ligga här i närheten. Å hur'e är så tittar han till å så tar han opp yxa. Å så säger han ånyo, ja men jag känner mera, du måste haft pengar här. Dä kunna inte vara yxa alltihop de där. Ja där har du ju sa han, två tjufemöringar. Titta på fan, sa farbrorn där, nu har dom drage de där ifrån vägen å opp hit sa han. Men för te å klara klyvkilarne där förstås, vekilerne, så säger Herman att, hör ru var'e målat på nå sätt. Ja, sa han dom va rödmålade i nacken så jag skulle kunna håll reda på dom. Ja se då känner jag ingenting, sa han, för så fort att dä ä målarfärg mä, då känner jag ingenting. I alla fall, sen efteråt så var'e en tant som hade tappa bort sin ring, å då har väl, förmodar jag, Lund-Jons Kristin nämnts i nåt sammanhang förut, å hon skulle ju kunna då i var'e nu var, brännvin eller någenting, läsa igen såna där borttapade saker. Å hon säger helt spontant att ja fål väl åka till Lund-Jons ve Kristin så letar hon igen ringen. Ja, sa den där farbron, dä finns folk på närmare håll som klarar opp såna saker. Han anspela då på Herman förstås. Å den farbrorn han lever kvar upp här, så han tror absolut säkert på såna där saker, att dä finns folk som har viss förmåga å greja.

-Ja, då kom Herman i en knipa.

- Ja, då gjorde han säkert, fast tanten hon visste väl va Herman gick för. Å hon sa nog de där om Lund-Jontes Kristin mera på skämt, för ja tror inte hon trodde på na själv.

- När vi pratade härom kvällen, så sa Du vid något tillfälle att Du uppfattar dej själv som att Du var uppväxt i en brytningstid här på Strömbacka, kommer jag särskilt ihåg. Det skulle vara roligt att höra vad Du själv menar med det där, lite närmare?

- Ja, då va hela så att säga strukturuomvandlingen. Vi har ju - när jag växte upp som barn å i ungdomen, så talas då aldrig om nå annat än om Strömbacka oss emellan, Strömbackabor emellan, så nämndes väl aldrig Strömbacka, eller runt byarna ikring, att vi skulle fram till Strömbacka sa aldrig vi, utan dom skulle fram te bruke va? Nu har då ju gått så att hela omvandlingen har skett i en skogsarbetarby å Strömbacka, då används mycke mycke mera. På så vis, menar jag, då har vänt. För att vi kan inte längre räknas som ett bruk. Å då kanske - vi skulle inte ha gjort då förut heller kanske, men då va i alla fall något kvar så att - karn där stötte jag på i dag i skogen, till exempel, vi har våra gäng, vi har Frisbogänge, vi har Strömbackagänge å vi har Moviksgänge som vi säger, bestående utav åtta-tio huggare i varje gäng. Men jag är övertygad om att om då har vare för tjuge år sen, så har'e heta Frisbogänge, bruksgänge å Moviksgänget.

- Jaså, var det så verkligen? Det var en sådan självskriven sak?

- Ja, bruke, då va Strömbacka, då va inte frågan om nå

annat.

- Och när man säger bara bruket så där så betyder det väl också på något vis att det var centrum i trakten?

- Ja, just dä. Jag skulle tro att dä va trådarne som gick ut ifrån Strömbacka, dom var nog dom flesta vill säga, som gick ifrån nån plats i Bjuråker före den tiden. Dä var så oerhört många människor som hade sitt ärende hit, för te å klara av vissa saker i jobbe å på de där vise, genomatt Strömbacka förvaltning var ju - dit hörde ju också Hedvigsfors, Hassela bevakning.

- Jaha - som var knutet hit?

- Som var knutet till Strömbacka. Så att dä var ju rätt stor förvaltning här på den tiden, vill säga. Så vid dessa slutlöningar som då skedde en gång på året åt arrendatorerne å som inträffa nån gång i maj, i slutet av maj eller början på juni, dä va ju en högtidsdag för en kaffetant som fanns här se, för då tjäna hon bra mä slantar. Å då var'e mycke folk.

- Men sedan levde Du väl också i en brytningstid så tillvida att gamla arbetsmetoder försvann när Du växte upp?

Som i skogen till exempel, maskinerna kom i stället?

- Ja just dä ja, likaså dä att smide försvann ifrån Strömbacka å sen flottningen vill säja kom bort. Å så sen hela denna omställning i skogen så man fick så att säja möjlighet å vara mä på ifrån början. Den första traktor som kom, såg man ju, å var i närheten utav å jobba å såg hur den verka å, te dagens läge. Så de är givet att de ä en utveckling som har gått fantastiskt fort. Åtminstone tycker jag dä.

- Ja, det har den säkert gjort. Kändes det där generationerna emellan också, så att det blev en gräns emellan dom som stretade emot och dom som gick i förväg?

- Då gjorde då, de ä klart att då har vare diskussioner om'et. För att då ä ju så i alla fall att om man har ett jobb som man vill syssla med, som man trivs mä, så vill man ju behålla kvar't å man har en önskan att då inte ska upphöra. Å lika var då nog mä många arrendatorer. Dom trivdes mä just denna växling i sommar-vinter, dom va i skogen på vintern å jobba på sitt jordbruk på sommarn, å dom ville ha de där kvar. Dels fasa dom för nånting nytt som dom kanske inte kunde nånting om, att dom hade svårigheter att ställa sej om, sen fasa dom för flyttningen. Å de där blev ett önsketänkande, vill säga, att deras jobb är outhärligt så att säga, å därför så var dom ju oerhörda pessimister på maskinsidan, eller motmaskinsidan, när den kom framvältrande säger dom att där går ingen traktor å där går då inte köra traktor. Å då körs ju traktor faktiskt där då är svårigheter te köra mä häst. Om man säger som så nu att mä den maskinpark som finns idag, så på sommartid så kör man på flera ställen där inte de går å köra mä häst, vill säga, än där man ... än där häst skulle gå för te ersätta traktorn. Där har gått så långt i alla fall. Om man skulle ta ett helt block vill säga, en remsa så här på hundra hektar å säja att den här biten ska vi driva å man kunde ta en till remsa på hundra hektar breve å säja att den där ska vi driva mä traktor å den driver vi mä häst, så tror jag att traktorsidan skulle ta virke vill säga mera över hela området, än va hästen dugde göra.

För han skulle vara handikappad... där en häst trampar igenom idag där dom säger de är omöjligt för hästen trampar igenom, där kör ju en traktor. Å dä ska vara i en väldig blockterräng eller nånting eller i mycke brant terräng, så att dä va väl dä de önsketänkande låg hos dom där gamla arrendatorerna. Sen, att stresserna kom opp å hugga, vill säga dä att så fort att dä ä en motor som surrar så ska allting gå fortare å dä ä ju lika mä motorsågen de där, när den kom in i bilden så börja huggarna springa mellan träna där dom förut har gått. Å dä ä motorn som eggjar upp dom förstår jag väl.

- Nu börjar väl dom här arrendeställena försvinna mer och mer?

- Jaa, dom blir sommarstuger. Å dä ä ju inge ont i dä.

- Det är det inte, men det känns nog vemodigt många gånger för dom som har gått där och slitit och ser det växa igen till skog och ...

- Javisst, de ä klart att dom där gamla farbröderna som gick kvar på arrendeställena, åtminstone om man säger den generation före mej, så behandla dom ju dessa jordbruk mer eller mindre som eget. Dom va nog lika rädd om. Å di har nog den känslan att även på de området som så att säga hörde till den eller den by där dom bruka jobba i skogen, där dom bruka köra i skogen, så var dom väldigt aktiv. Jag har fått den känslan åtminstone när de galler en del byar. De var väldigt aktiv där, även under den period som dom inte körde, utan höll reda på å tala om att där har ja sitt ett vindfälle nu å så, så att dom likasom mana på att alltihop de där skulle skötas. Så de

var nog ett väldigt plikttroget folk dä där. Dä har man märkt. Å sen till brytningstiden kan man väl även räkna de utdöende organisationerna. De ä ju enbart den allra ch gamlaste stammen som finns kvar, även inom logen, de ä väl ingen medlem i dag som ä under sexti år förstår jag väl. Å i pingstvänsförsamlingen finns dä väl näppeligen nån under sjutti efter va jag kan förstå, möjligen. Å dom ä väl inte mer än åtta-tie stycken i var å en utav dom där organisationerna... utan är dom åtta stycken så utgör de ju i dagens läge en fyra procent utav ortens befolkning, å kanske för tjufem-tretti år sen så var'e tjuge-tjufem procent som va mä. De ä väl dä som har gjort att dä liksom har en annan typ dä hela.

- Vad tror Du om Strömbacka i framtiden då?

- De ä väldigt svårt å sia om framtiden på Strömbacka förstås. Att dä blir helt dött tror jag knappast. Ja tycker att de ä så stort kapital nerlagt här i bostäder å så där, så att även om dä blir lite grann avstånd te skogarne, så tror jag nog att dä blir nånting kvar här, för att man måste säja att nuvarande stund har vi ett relativt gott - god bostadsstandard här. För landsbygden, om man räknar dä för landsbygden. De ä givet att inte finns dä parkett å grejer överallt, men de ä hyggliga bostäder. Å de där ä ju nånting naturligtvis som dom stora pojkarna bestämmer förstår jag.

For te Fönebo å dä säger han - för han tyckte de där masugnensarbete var väldigt intressant - intressant, eller dom tyckte att dä va födan köpt då dom arbete i masugnen. Men dä var'e ju tolv timmar skift då å så lite betala. Dä var'e fäll på allt som var, dä var